

Erven zonder kinderen: hoe regel je jouw nalatenschap slim?

nieuws
legal, tax, particulieren,

31 juli 2024

Voor koppels en alleenstaanden zonder kinderen is de vraag wie hun vermogen erft bij overlijden een belangrijke kwestie. Het Belgische erfrecht voorziet hiervoor specifieke regels. Terwijl kinderen als wettelijk beschermde erfgenamen altijd een deel van de nalatenschap ontvangen, ligt dit anders bij kinderloze erflaters.

Hier komen de ouders en broers/zussen in beeld, maar zij genieten niet dezelfde wettelijke bescherming. Dit biedt kinderloze mensen de mogelijkheid om hun vermogen vrijer te verdelen, bijvoorbeeld aan vrienden of goede doelen. In dit artikel worden de belangrijkste aspecten van het erfrecht voor kinderloze erflaters belicht, inclusief de positie van de partner en alternatieve technieken.

Wettelijke regels voor kinderloze erflaters

Het Belgische erfrecht is een bloedrecht, waarbij kinderen als wettelijk beschermde erfgenamen steeds een minimumdeel of wettelijke reserve moeten erven. Dit is anders wanneer iemand kinderloos overlijdt. In dat geval komen de ouders en broers/zussen in aanmerking om te erven. Waar de kinderen wettelijk beschermde erfgenamen zijn, zijn de ouders, broers en zussen dit niet. Hierdoor hebben zij geen recht op een minimumdeel waardoor de persoon in kwestie ervoor kan kiezen om zijn vermogen ook aan anderen na te laten.

Partner als voornaamste erfgenaam

Naast een wettelijke bescherming aan de kinderen van de overledene, voorziet de wet ook in een bijzondere bescherming ten aanzien van de langstlevende huwelijkspartner. Hierdoor zal ook de partner steeds recht hebben op een minimum erfdeel. De grootte van dit erfdeel hangt af van het gekozen huwelijksvermogensstelsel en de eventuele aanwezigheid van andere erfgenamen.

Deze wettelijke reserve komt niet toe in geval van wettelijke dan wel feitelijke samenwoning,

toch is er ook hier een verschil. In geval van wettelijke samenwoning krijgt de langstlevende partner het vruchtgebruik op de gezinswoning en de inboedel, terwijl de langstlevende huwelijkspartner het vruchtgebruik van de hele nalatenschap erft. Aangezien er hier geen wettelijke reserve speelt, kan dit worden aangepast via testament. Wanneer de partners feitelijk samenwonen, moeten zij de situatie zelf regelen via een testament om de langstlevende partner te beschermen.

Geen kinderen en geen partner?

Wanneer er kinderen noch partner in beeld zijn, gaat de erfenis volgens het Belgische erfrecht automatisch naar de ouders en broers/zussen van de overledene. Zij zijn echter geen beschermde wettelijke erfgenamen, waardoor het mogelijk is om het vermogen aan een ander na te laten.

Indien er ook geen ouders, broers of zussen zijn, zal de erfenis verder gaan naar de verdere familieleden, zoals neven en nichten, en daarna naar de grootouders, ooms en tantes. Als er helemaal geen familieleden in deze lijnen zijn, vervalt de nalatenschap aan de Staat.

Wanneer de wettelijke regeling, zoals hierboven kort uiteengezet, niet overeenstemt met de wensen van de overledene, is een successieplanning dan ook aan te raden.

Hoe regel je jouw nalatenschap slim?

Het duolegaat: niet langer fiscaal interessant

Een veelgebruikte techniek in de successieplanning was het duolegaat, waarbij zowel een goed doel als een erfgenaam werden begunstigd. Deze techniek leverde fiscale voordelen op doordat het goede doel de successierechten betaalde. Voor overlijdens vanaf 1 juli 2021 levert het duolegaat echter geen fiscaal voordeel meer op wanneer testamenten nog zo'n legaat bevatten. Het is daarom belangrijk om bestaande testamenten te herzien en eventueel aan te passen aan de nieuwe regelgeving.

Alternatieven voor het duolegaat

Vriendenerfenis. Je kunt vrienden en/of verre familieleden (zeer) beperkt laten erven tegen het gunstige tarief van 3% erfbelasting tot een maximum van 15.000 euro, dit ongeacht het aantal begunstigten. Indien het maximum van 15.000 euro is bereikt, gelden de gewone tarieven.

Schenking bij leven. Een testament heeft het voordeel dat het op elk moment kan worden aangepast. Dit is niet mogelijk bij een schenking vanwege het principe 'gegeven is gegeven'. Het is echter mogelijk om de impact hiervan te beperken door gebruik te maken van bepaalde planningstechnieken. Zo is er bijvoorbeeld de welbekende mogelijkheid om te schenken met 'voorbehoud van vruchtgebruik' via een notariële akte, maar ook meer avontuurlijke technieken zoals de maatschap kunnen zorgen voor oplossingen. Het is echter belangrijk op te

merken dat schenken buiten de rechte lijn fiscaal duur is, aangezien er hoge belastingtarieven van toepassing zijn.

Begunstiging van een (klassiek) goed doel. Sinds 1 juli 2021 betalen vzw's en andere goede doelen in het Vlaams Gewest geen schenk- en erfbelasting meer.

Zorgen voor een eigen goed doel met een testamentaire stichting

Een effectieve manier om je nalatenschap te beheren en te zorgen dat je vermogen wordt gebruikt volgens de eigen wensen, is het oprichten van een testamentaire stichting. Dit is een private stichting die bij testament wordt opgericht en die specifieke doelen kan nastreven, zoals het steunen van een goed doel of het verzorgen van bepaalde personen.

De voordelen van een testamentaire stichting zijn, naast de mogelijkheid tot aanpassing van een testament, onder andere continuïteit, flexibiliteit én een gunstig belastingtarief. In Vlaanderen is het tarief voor een testamentaire private stichting 8,5%.

Conclusie

Kinderloze erflaters hebben verschillende mogelijkheden om hun nalatenschap te regelen volgens hun wensen. Of er nu een partner in beeld is of niet, het is belangrijk om de wettelijke regels te begrijpen en de nodige stappen te ondernemen om te voorkomen dat hoge erfbelastingen moeten worden betaald. Door een goede successieplanning kan men de fiscale voordelen optimaal benutten en er tegelijk voor zorgen dat het vermogen terecht komt bij degenen die belangrijk zijn voor de overledene.

 Anaïs Heirewegh
legal@atern.io

Check atern.io/nieuws voor
meer finance, tax en legal
nieuws.

aternio